



אינטליגנציות מרובות במרחב הבית ספרי

תיכון ברנקו וייס באר שבע

סמל ההשתלמות 910-56-892

עבודת סיכום

מגיש : חיים פרץ

רכז ההשתלמות: סלע אזולאי

בודקים: לילך דולב, רם קרוננפלד

רכזת פדגוגית רשת בתי הספר ברנקו וייס

רכז לקויי למידה, ברנקו וייס באר שבע

תוכן העניינים :

מספר עמוד

מבוא	3
פרק א : תיאורי מקרה "מלחמה וכדורגל"	4-7
" שניצל ברלינאי "	
פרק ב : יתרונות קשיים ודרכי התמודדות	8 -9
פרק ג : מבט אישי	10
סיכום "דרך בורמה"	11
ביבליוגרפיה	12

מבוא :

ממקלט הרדיו ששידר מוסיקת ג'ז עליזה בקע לפתע קול של יבבה צורמת ומייד אחריו החלה הקריאה "צבע אדום, צבע אדום". הילדים ששהו בבית רצו לחדר המוגן והתמקמו על השטיחון במרכז החדר, למרות התרגול שחזר על עצמו כבר מספר פעמים גם הפעם נראה היה שהחרדה עוטפת ומשתקת אותם למספר רגעים. הרגשתי תסכול מהמצב "התקוע" הזה של שיתוק שחוזר על עצמו ופוגע בתפקוד הנורמאלי של ילדים בביתם ובסביבתם הטבעית. ברגע של הברקה החלטתי על דרך תגובה חדשה למצבי אזעקה, ותיארתי אותה כריקוד הממ"ד, שמעכשיו נרקוד כשיהיה צורך להיכנס למרחב מוגן. המציאות זימנה לי מהר מאוד אזעקות חדשות שאפשרו לי לבדוק את התרגולת החדשה, המדד להצלחה הראשונה התגלה בשיחת הטלפון לאמא שהייתה בעבודה, אמא אנחנו רוקדים לממ"ד סיפרו הילדים בשמחה רבה והפעם נוצר אפילו מצב שהם פיתחו ציפייה חיובית לאזעקה.

בחרתי לפתוח בתיאור השינוי התפיסתי שעבר על הילדים כדוגמא שממחישה עד כמה דפוסים מסוימים גורמים לנו לשיתוק וחוסר יכולת להתמודד עם מטלות יום יומיות שנראות פשוטות לכאורה, ועד כמה יכולה תפיסה שונה להוביל לשינוי תפיסתי והתמודדות טובה יותר.

ילדים לקויי למידה רואים לא פעם מצבים שבהם הם נדרשים ללמוד כמצבים המקבילים לאזעקה, ואז הם גם מגיבים בהתאם ולרוב נקלעים למצב של שיתוק וחוסר יכולת להתמודד עם משימות פשוטות לכאורה. כאן נכנס לתמונה מושג המפתח של ההשתלמות וכוונתי ל"אינטליגנציות המרובות" זהו למעשה בסיס רחב של יכולות שמהן אפשר לשלוף פעולות יצירתיות שיעזרו ללקויי הלמידה להתמודד עם סביבת הלמידה ועם הדרישות שהיא מציבה לו, תפיסה זו יוצרת למעשה אפשרות לתגובות אחרות של התלמידים שדרכן יפתחו נתיבים ללמידה חיובית. עבודת הסיכום שלי מציגה שתי דוגמאות ללמידה מותאמת ודרך הצגתן מומחשים מושגי היסוד שנלמדו בתחום האינטליגנציות המרובות.

פרק א :**תאור ראשון או "מלחמת הכדורגל"**

[שמו של התלמיד יוצג כ: א]

א הצטרף לבית הספר לפני 3 שנים, נתוני הפתיחה שלו הציגו נער שנעדר שנים רבות מספסל הלימודים, מיומנויות הקריאה שלו לצד מיומנויות הכתיבה ברמה של ילד בכיתה ד', והמוטיבציה שלו ללמידה בכיתה על גבול הבלתי קיימת לחלוטין, נוסף לזה רקע עברייני והסתבכויות לא מעטות עם החוק, וכניסה למוסד סגור, בשורה תחתונה תנאים מרשימים להתחלת לימודי היסטוריה לבגרות.

מה עושים איך מתחילים?

התחלתי במסר טיפולי חינוכי.

ראשית: חוזה בלתי כתוב, יחס אישי ישיר ואמירה שבסיסה הזדהות הבנה שקיים קושי בלמידה רגילה, ובשיחה המשותפת ניתן המסר הבא: הקשר בינינו הוא קשר של אכפתיות ושיתוף פעולה.

שנית: שיח איתור כוחות וגורמי עניין שהוא למעשה הבסיס לפיתוח דרך ההוראה מול התלמיד בהמשך.

שלישית: חשיבה משותפת עם התלמיד שבה ננסה להבין כיצד הוא תופס את סביבת הלמידה שבה לי כמורה יש מקום מרכזי מאוד.

רביעית: הצגת המצב מהזווית שלי כמורה כשאני מתמקד בעובדות ולא בהכללות.

חמישית: יצירת ברית למידה משותפת = אני כמורה אמצא דרך ללמידה שתהיה מעניינת ומשמעותית, ואתה כתלמיד תמצא דרך להצליח ללמוד ולהבין.

פעולות :

בגלל שהתלמיד א לא היה בבית ספר כבר כמה שנים היה צורך בהתחלה לסגל אותו לכיתה ולתת לו להרגיש משמעותי ואפילו מוביל בתהליך החינוכי, מה שבהתחלה ל א נראה לו הגיוני כלל וכלל ולהפך, הפך בהמשך להסכם לא כתוב שבאחריותו לדאוג ולהכין את הכיתה לפני השיעור.

א התחבר מאוד גם לסגנון הלימוד הפרונטאלי שלא יצר אצלו חרדות מכתובה או קריאה. כשהרגשתי ש א יודע את החומר ומבין אותו התקדמתי לכיוון של כתיבה וקריאה על מנת שתהיה לי אמת מידה לביצוע למידה על פי הנדרש ברמה המערכתית.

א גילה מעורבות רבה בדיונים הכיתתיים והבין את מחזוריותם של התהליכים ההיסטוריים ואת בסיסן החברתי של ההתרחשויות, לא פעם הוא הביא גם דוגמאות מחייו שלו וקישר בין הידע שרכש למציאות חייו. הקושי הגדול לאחר ההתמודדות עם מרבית קשייו הלימודיים של א התפתח לקראת קיום מבחנים, מצב שהלחיץ אותו וגרם לו ל"בריחה מלמידה". לכאן החלטתי לנסות ולצקת שיטות למידה שיתבססו על אינטליגנציה "חזקה של א", שקשורה לספורט ופעילות גופנית. במשך הזמן המשותף לשנינו למדתי ש א בקיא ומתעניין מאוד בכל מה שקשור לכדורגל. כמות הנתונים שזכר תמיד הפתיעה אותי וגרמה לי להבין שיכולות הזיכרון של א טובות בהרבה ממה שהוא מתאר, השלב הבא היה לקשר את החומר בהיסטוריה לעולם המושגים בתחום הספורט כדי שיזכור וידע לבצע גם שליפה בזמן מבחן.

דוגמא ללמידה בעזרת אינטליגנציה גופנית :

נושא מרכזי לקראת בחינת הבגרות עסק במלחמת יום הכיפורים ובמהלכיה. א החל להראות סימני בריחה מלימודים ובשיחה משותפת העלה קושי ביכולת לזכור את מהלכי המלחמה, חשבתי על כך ואז צץ בראשי רעיון, קישרתי את מהלכי המלחמה למשחק כדורגל ולמבנה המשחק.

פירוט :

מהלכי משחק הכדורגל בהקבלה למהלכי המלחמה

מגננה 1 -

שחקני ההגנה והשוער = לעורף ולשלב הראשון של מגננה בעקבות התקפה

התארגנות 2 -

שחקני הקישור = גיוס מילואים התארגנות והכנה

התקפה 3 -

חלוצי ההתקפה = התקפה וכיבוש

בדרך זו יצרתי אצל א סכימה של למידה וזיכרון בצורה בטוחה וברורה מבחינתו

עובדה שיצרה אצלו בטחון ואמונה ביכולתו להבחין על הנושא בהצלחה רבה .

חייט,
 פנוס' למקורות יש בת'אורק התאמת דרך הוראה לפי אינטליגנציה דומיננטית
 בצורה טובה מאוד. התהליך הראשון אותו צינת הוא חלק מצפודתנו כמחנכים
 ומורים והוא שלב הכרחי בכל תהליך חיצור. חשוב, אט היית רוצה לאבחן את
 האינטליגנציה הדומיננטית בשלב מוקדם יותר וכך תוכל להשתמש בה כמובילת
 התהליך החיצור.

שנית הצלחת ללמד היסטוריה, דרך אינטליגנציה אפנית ללא תנועה. זה הוא
 אחד הקשיים החדולים ביותר עליהם יש למורים קושי להתגבר. כל הכבוד.

נקודה למחשבה: כיצד תוכל לעשות זאת עם כיתה שלמה בו זמנית כאשר לכל
 כמה ילדים אינטליגנציה מובילת אחרת?

תאור שני : "שניצל ברלינאי"

[התלמידה תוצג כ :]

ַ תלמידה בכיתה יא', לומדת שנתיים בבית הספר והגיעה אלינו לאחר קשיי השתלבות קשים במסגרת החינוכית שבה למדה. ַ עברה אבחונים שהעידו על קיומן של לקויות למידה ובעיקר קשיים ביכולת הזכירה, עובדה שתמיד הכניסה את ַ למתחים וחרדות בעיקר בלמידה של מקצועות רבי מלל.

האמירה של ַ הזכורה לי כבר מהשיעור הראשון הייתה: "אני לא יכולה לזכור את החומר במקצועות כאלה ! אין סיכוי שאצליח!"

משלב מוקדם הבנתי שעליי לפתוח את מחסן היצירתיות שלי וללמד את ַ בעזרת דימויים רגשיים שיעזרו לי לגרום לה להאמין שיש ביכולתה לזכור את החומר בצורה טובה ומסודרת לצורך שליפתו בהמשך הלמידה. חשוב לציין שזיהיתי אצל ַ רגישויות למצבים חברתיים ויכולת לנתח אותם ולהבינם בצורה בוגרת [סוג של אינטליגנציה] והחלטתי שעל בסיס זה אוכל לבנות עם ַ תהליכי למידה משמעותיים.

אחד מהנושאים ש ַ התקשתה לזכור עסק במלחמה הקרה ובמשבר ברלין שהיה חלק מהמלחמה. ַ פשוט לא הצליחה לתפוס את המושג מלחמה קרה והיה לה קשה מאוד לזכור את כל השתלשלות המשבר בעיר ברלין, החלטתי לדמות את העיר ברלין לשניצל שנמצא בפריזר ויש שני ילדים רעבים שרוצים לאכול אותו, הפריזר עזר להמחיש את המושג קור [מלחמה קרה] בדרך רגשית, ושני הילדים המחישו את ארה"ב וברה"מ שנאבקו על העיר ברלין ובסופו של דבר החליטו לחלק אותה לשני חלקים. ַ זכרה דרך הקישור את התהליך וידעה גם לשלוף אותו מזיכרונה.

לשמחתי הרבה בבגרות הייתה גם שאלה בנושא, וַ ידעה להוציא את השניצל מהפריזר ולחלק אותו בצורה שווה לצד הסבר מסודר ונכון של השתלשלות האירועים במשבר ברלין.

שׁוּב מִקִּוּי וּמִצִּיּוֹן לְתַחוּמֵי הָאֵינְסְטִיטֻטְצִיָּה הַדּוּמִינְטִית שֶׁ י' הִיא רֵאשִׁית -תּוֹק אִישִׁית וּבִין אִישִׁית. הַחִיבּוּר לְיִלְדֵימֵי אֶרֶץ לְחִיבּוּר לְאִנְשֵׁי וּרְאשׁוֹת הַסְּנִיפֵל הוּא תּוֹסֶפֶת קוֹמִית שֶׁהַחֵטֵט צוֹנֶרֶת. הַאִינְטֵלֶקְטוּאִלִּי הִיא כִּי וְכִי? הַאֵם הַתּאֲמַת אֵת כֹּף הַחוּמַר לְדַרְכֵי לוֹ? הַאֵם הַצְּבֹדָה אֵל הַסִּיס הָאֵינְסְטִיטֻטְצִיָּוֹת הִיא מִקְרִית אִו מְכוּונֶת?

פרק ב

יתרונות עיקריים של שימוש בתפיסת האינטליגנציות המרובות במרחב בית הספר

א. קיום של דיאלוג

דיאלוג חינוכי על בסיס קשר אישי הינו שלב ראשוני וחשוב לצורך זיהוי מיומנויות התלמידים, גודלו של בית הספר [פיזית וכמותית] מאפשר אינטראקציה אינטנסיבית בין כל הגורמים ומוביל להכרות טובה וחיונית לעבודה החינוכית .

חייט,
 כף מה שכתבת נכון בהחלט. חסר ההסבר על הקשר לתיאוריה, כיצד זה מתחבר
 לעבודה על פי תפיסת האינטליגנציות - תפיסה שמאפיינת אינטליגנציה
 ומאפשרת קליטת חומר או התנסות על פי האינטליגנציה? בנוסף למידה על פי
 אינטליגנציות מתאפשרת גם הבית ספר גדול. הדיאלוג, האדל זיהוי מיומנויות
 אינט ספציפיים לאינטליגנציות, הם תורמים לה כמו כף עבודה במתי ספר לנוצר
 בסיכון. כיצד מקבל הדיאלוג משמעות בתיאוריות האינטליגנציות וכיצד זהו
 יתרון התיאוריה?

ב. דרך חלופית

עצם קיום הדיאלוג מוביל את התלמידים לאמונה בכך שישנה דרך חדשה ומאפשרת
 עבורם לביצוע של תהליכי למידה שבעבר לא האמינו ולא ניסו אפילו לבצע במסגרות
 שאופיינו בלמידה אחידה, האמונה המחודשת יוצרת עבורם משמעות, ומפתחת
 מוטיבציה ללמידה .

*כף זאת יכול להתבצע ללא כף קשר לאינטליגנציות המרובות. למידה אחרת
 יכולה להיות גם לא למידה דרך אינטליגנציה דואינטי.*

קשיים עיקריים ודרכי התמודדות

א. מרגע שמתבצע דיאלוג בונה לאיתור כוחות התלמידים, זוכה כל תלמיד למידת התאמה אישית של דרכי ההוראה המתאימות לו, יחד עם זאת הלמידה עדיין נעשית במסגרת של כיתה ואין אפשרות ללמידה פרטנית של "אחד על אחד" שבמקרים מסוימים תהיה המתאימה ביותר לצרכי התלמיד שמתקשה ללמוד בקבוצה גם עם היא קטנה. דרך להתמודדות: קושי זה בדרך כלל ייפתר בעזרת גורמי סיוע שיצטרפו לכיתה [סטודנטים, ש"ש] ויסייעו ללמידה פרטנית.

איתור כוחות אפשר לצעות גם על ידי מיפוי ודפי מיפוי ולא רק דיאלוגית. למרות שהוראה פרטנית יכולה להראות קשה יותר, היא לרוב קלה יותר מכיוון ויש בה פחות הפרעות משמעות, יחסית לכמות ההצלחות האימודיות וחוויות ההצלחה של תלמידיה. הוראה על פי האינטליגנציות תדרוש מהמורה להכין דרך ציבור לכל יחידת חומר על פי ד אינטליגנציות. כך הפרטנות בכיתה תהיה קלה ויש לצפות שקצב התקדמות הכיתה יהיה הומוגני יותר. אפשר ללמד הפרטנות ועל פי האינטליגנציות ללא תוספת מוריס. המורה בלמידה שכלאת הופק למכוון, מתווך הלמידה ולא מקור הידע היחיד.

ב. יצירתיות והכלה הינם כלים מרכזיים במישורי עבודה המתבססים על זיהוי של אינטליגנציות. שתי התכונות האמורות הינן תכונות שאפשר ללמוד ולפתח אבל בסיסן האישייתי הכרחי, וקיומו בין אנשי הצוות משתנה מאוד. דרך להתמודד עם קושי זה היא התייחסות תמידית אליו, והעלתו למודעות מהשלבים הראשונים של היקלטות אנשי הצוות בבית הספר.

יצירתיות והכלה הן תכונות חשובות במורה ויכולו לסייע לו רבות, האם מורה ללא תכונות אלו לא יוכל ללמד בדרכי האינטליגנציות? ארדנר לא מציינת תכונות אלו כהכרחיות להוראה בדרכי האינטליגנציות, אלו תכונות הנוצרות לאינטליגנציה הבין אישית / תוק אישית והמרחבית. האם לדעתך אדם ללא אינטליגנציות אלו רצוי שיהיה מורה?

פרק ג**איפה אני בתמונה?**

כבר מראשית ההשתלמות כשעסקנו במגוון האינטליגנציות ואפשרויות העבודה החינוכית בעזרתך, חיפשתי את האינטליגנציות החזקות שלי, תהליך חיפוש שהיה לעיתים מפתיע והעניק לי יכולת הסתכלות על עצמי ועל תהליכים שאני עברתי בחיי. ההסתכלות על עצמי ממקום מוגדר יותר סייעה לי גם להבין את דרכי ההוראה האינטואיטיביות שלי שבדרך כלל נובעות ממני באופן טבעי. ההבנה ופיתוח המודעות כלפי יכולותיי ומקורן לא יצר בי שינויים גדולים אך בהחלט תרם להבנה מקצועית יותר של תהליכים פנימיים שלי כאיש חינוך לצד מודעות לשימושים האפשריים של יכולותיי ליכולותיהם של התלמידים.

*תהליכי רפלקציה הם לחט חוקו le האורה המתפתח. אני שמח מאוד le מדת
 על צמק. את גישת האורה המתפתח צומדת מולנו, האט יש מקומות שתרצה
 לשפר את הוראתך הבית הספרי?*

לסיכום:

בחרתי בסיפור היסטורי שקשור לפריצת המצור על ירושלים על ידי מציאתה של דרך חדשה שנקראה "דרך בורמה".

אנשי ירושלים שהיו נצורים וסבלו מרעב ומחסור בתרופות בזמן המלחמה התפללו לישועה בדמות שיירת אספקה, למרבה הצער הדרכים המוכרות להגעה לעיר היו חסומות בידי האויב, ופיתרון לא נראה באופק, רצה הגורל ודרך חדשה לירושלים נמצאה דרך בורמה שהייתה דרך מקורית נועזת ובראש וראשונה דרך פתוחה למעבר.

בעיניי האינטליגנציות המרובות משולות לדרך בורמה שעלינו כל הזמן לחפש במסגרת עשייתנו החינוכית כדי לפרוץ את המצור המחשבתי המאפיין פעמים רבות את תלמידינו, ויוביל אותם להשגת המטרות חינוכיות הנדרשות בחברה .

ביבליוגרפיה:

ארמסטרונג, ת. (1996). אינטליגנציות מרובות בכיתה. משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, האגף לתוכניות לימודים ומכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה.

גורדון ד. (1995) ממערכת חינוך ממיינת למערכת חינוך מטפל: כיצד להתאים מסגרות לילדים במקום להתאים ילדים למסגרות. משרד החינוך התרבות והספורט, המזכירות הפדגוגית.

גרדנר ה. (1999) אינטליגנציות מרובות, הוצאת מכון ברנקו וייס ירושלים

כץ, ערן (2003) סוד המוח היהודי

קוט, גונתן (2005) הזיכרון האנושי

חייט,

נהניתי מאוד לקרוא את עבודתך. חשוב לי כי תבדיל בין מושגים בעבודה עם נוצר מסיכון, דיאלוג ותיאורית האינטליגנציות. לתחושת אס תחדד את ההבדלים תוכל לסגל עבודה דרך האינטליגנציות, כפי שיצרת בצורה מדהימה בתיאור של תלמיד א'. ברפלקציה על עבודתך, אני רוצה להחזיר אותך למקומו של המורה בכיתה כפי שצינתי קודם, ולשאול כיצד משתלבת הוראה פרונטאלית עם כיתה הטרואנטית בתחום האינטליגנציות.

רט קרוננפלד וליפק דולב